

Törökország az EU határán?

PRIEGER ADRIENN *

(Kivonat)

Dolgozatomban azt kívánom bemutatni, hogy Törökországnak milyen a kapcsolata az Európai Unióval. Továbbá szeretnék rámutatni arra, hogy melyek a legjelentősebb akadályai az EU-hoz való csatlakozásnak, különös tekintettel a Törökországban fennálló emberi jogi problémákra. Törökország, hatályos alkotmánya az Anayasa demokratikus, parlamentáris kormányformát ír elő, melyben erős elnöki hatalom valósul meg, független bíróságokkal.¹ Ennek ellenére az emberi jogokra vonatkozó előírások nem érvényesülnek maradéktalanul, mint ahogy azt a nyugati társadalmakban megszokhattunk. Ezért az iszlám értékrendig kell visszanyúlnunk vizsgálódásaink során. Az emberi jogi problémák kapcsán kitérek a nők helyzetére az iszlámon belül, de rendhagyó módon nem az iszlám ellen emelt kritikát szeretnék megfogalmazni, hanem ellenkezőleg, az iszlám híveinek a szemszögéből szeretném megvilágítani ezt a kérdést.

Kulcsszavak: Törökország, Európai Unió, Iszlám, emberi jogok, nők helyzete

A TANULMÁNY VÁZLATA

Törökország és az EU

Emberi jogi problémák Törökországban napjainkban

Kompatibilis-e az emberi jogok az Iszlámmal?

Az iszlám és a muszlimok nyugati felfogása és a muszlim nők portréja a nyugati társadalmakban

A nő helyzete a nyugati civilizációban Muhsin Abdulhamid nyomán

*

Bevezetés

Törökország Európai Unióhoz való csatlakozási szándéka hosszú időkre nyúlik vissza, egészen 1959-ig. Törökország feltett szándéka, hogy az EU tagjává válhasson, azonban ideáig ez nem volt sikeres. Számos akadályt küzdött már le Törökország, mire eljutott idén odáig, hogy jövő évre kilátásba helyezték a török állampolgároknak a vízummentes utazást az EU területére. Az EU által felállított Koppenhágai kritériumok alapján azonban, habár Törökország már rengeteg modernizációs változáson ment keresztül, de még mindig nem ért el arra a pontra, hogy csatlakozásról beszélhessünk. Jelen tanulmányban szeretném röviden ismertetni Törökország és az EU kapcsolatát, jövőbeni kilátásait és kitérni a Törökországban fennálló emberi jogi problémákra, melyek talán a legjelentősebb akadályai a csatlakozásnak. Az emberi jogi problémák kapcsán szeretnék kitérni a szíriai polgárháború kapcsán felmerülő menekült problémákra, és ezen eseményekkel összefüggésben megjelenő és tovább fokozódó emberi jogi problémákra is. Az emberi jogi problémák vizsgálata azonban mélyebb kérdéseket is felvetnek. Van-e jogunk egy egész kultúráról véleményt alkotni, ezt bírálni? Azonban európaiként, van-e jogunk beleavatkozni egy rendkívül hosszú ideje fennálló kultúrába vagy sem? Itt is folyamatosan ellentmondásos érvek merülhetnek fel, hiszen az egyik oldalról úgy érezhetjük, hogy radikális változásokra lenne szükség, a másik oldalon azonban ott van az is, hogy sokan Törökországban meg van elégedve a fennálló rendszerrel, s ragaszkodnak a hagyományaikhoz, valamint az iszlámhoz és előírásaihoz. Az emberi jogi problémák kapcsán szeretnék röviden kitérni a nők helyzetére is az iszlámon belül, hiszen ez egy „örökzöld”-nek nevezhető téma, ami Törökországot is érinti.

* A szerző: dr. Prieger Adrienn PhD hallgató, Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Karán végzett, Miskolci Egyetem Deák Ferenc Doktori Iskola hallgatója. Fő kutatási területe: Nemzetközi gazdasági jog, Törökország és az Európai Unió.

¹ Közigazgatási rendszerek a Közép- és Közel-Keleten, szerkesztette: Gerencsér Balázs Szabolcs Budapest, 2014.

Azonban dolgozatomban rendhagyó módon nem az iszlám elleni kritikát szeretnék megfogalmazni, hanem éppen ellenkezőleg, az iszlám híveinek a szemszögéből szeretném megvilágítani azt a kérdést, hogy miért is tér el olyan sokban a nők megítélése a nálunk megszokott európai szemlélettől.

Törökország és az EU

Törökország már 1959. július 30.-án társulási kérelmet nyújtott be az akkori néven még az EGK-hoz.² A római szerződés 238. cikke alapján Törökország már egészen 1963 óta társult tagja az Európai Gazdasági Közösségnek.³ Törökország és az EU kapcsolata régi múltra tekint vissza, mely kapcsolat kezdete az 1964. december 1-jén életbe lépett az Ankarai Egyezmény volt. Törökország komolyan vette ezt az egyezményt és meggyőződése volt, hogy, idővel az EU teljes jogú tagja lesz.⁴ Az Ankarai Egyezmény bővítése volt az 1970. novemberben aláírt Kiegészítő Jegyzőkönyv, melynek célja volt egy erős kapcsolati kötődés kialakítása Törökország és az EK-piacok között. 1973-ban pedig a Közösség és Törökország elkötelezte magát arra, hogy kezdetét veszik közöttük a vámtarifák és a mennyiségi korlátozások folyamatos megszüntetése, gazdaságpolitikájuk harmonizációja továbbá a török munkások szabad áramlása is fontos célként jelent meg ezekben a folyamatokban. A gazdaság összehangolása azonban nehéz folyamatnak látszott, amely nehézségek eredményeként Törökország elbizonytalanodott és a felek között politikai problémák miatt a folyamat fokozatosan lelassult. A Közösség számos kifogást emelt Törökország ellen emberi jogi problémák miatt. Törökország 1987-ben megpályázta teljes tagságot, a Közösség azonban 1989. december 20-án két okból utasította el Törökország tagsági kérelmét: egyrészt az Európai Közösség maga nem volt képes új országokat befogadni az előző évben megvalósított spanyol és portugál felvétel után, másrészt pedig Törökország sem ítéltetett csatlakozásra alkalmasnak. A Közösség hangsúlyozta, hogy bár fenntartásai vannak a török csatlakozással kapcsolatban, ennek ellenére Törökországot Európa szerves részének tekinti, de nem tud eltekinteni az olyan súlyos problémáktól, mint az elképesztően magas inflációs ráta valamint a regionális és strukturális egyenlőtlenségek. Az EU 1997-es luxemburgi csúcstalálkozóján nyilvánosságra került a tagjelölt országok hivatalos listája, amely nem tartalmazta Törökországot. Az 1999-es Helsinkicsúcson már elismerték Törökország tagjelöltségét.⁵ Atatürk előtt a török állam berendezkedése annyira eltérő volt az európai államokétól, hogy még napjainkban is nagyon nehéz a török emberek gondolkodásmódját megváltoztatni. A történelem folyamán több olyan esemény is végbement, ahol Törökország külpolitikai szempontból is kulcsfontosságúnak tekinthető. Szaddám Huszein támadásai elől 1988-ban Irakból a 80.000 főt meghaladóan menekültek Törökországba. Ezen felül az USA Szíria, Irán és Irak fegyverkezésének a megakadályozásában is jelentős török közreműködést látott. Ebben az időben az EU még nem ismerte fel Törökország politikai előnyeit a közel-keleti térségben, ekkor még csak Törökország csatlakozásának kérdése tekintetében, mint a katonai és diplomáciai konfliktusok integrációjának potenciálját látta meg.⁶ Törökország fejlődése már olyan szintet ért el, hogy az arab világban, mint a demokrácia követendő példajaként tartják számon. Az EU-nak azonban aggodalmi voltak azzal kapcsolatban, hogy az iszlám befolyás okán Törökország csatlakozási esélyei csökkennek és ezen várakozások be is teljesültek, ugyanis 2011 elején tüntetéssorozat tört ki az arab államokban, melyet arab tavaszként tart számon az egész világ. Ezek az események még messzebbre sodorták Törökországot az Európai Uniótól. A Római Szerződésben még csak az európaiság jelent meg csatlakozási feltételként, ez azonban nem volt elég világos, ezért 1993 júniusában megalkották a Koppenhágai kritériumokat, mely a következőket mondta egy ország felvétele kapcsán: Működőképes demokrácia, emberi jogok és kisebbségek jogainak tiszteletben tartása, működőképes piacgazdaság, és a tagság kötelezettségei teljesítésének képessége.⁷ A csatlakozáshoz Törökországnak meg kellene felelnie a fenti követelményeknek, amely politikai, jogi és gazdasági feltételrendszer fogalmaznak meg. Mind közül a politikai kritériumok a legproblémásabbak Törökország esetében. A kritériumokat sokféleképpen lehet értelmezni, s ebből fakadóan rengeteg megállapítás és különböző vélemények, álláspontok látnak napvilágot. Az európai közvéleményben kialakult ellenérzések miatt Törökország Európai Unió tagsága annak ellenére elnehezült, hogy a törökök már hosszú évek óta feltett szándéka a csatlakozás Törökország Kemal Atatürk reformjai óta az ország nyugati típusú

² Szigetvári Tamás: Törökország és az Európai Unió ambivalens viszonya, *MTA Világgazdasági Kutatóintézet Műhelytanulmányok*, 1998. november, 4.

³ Külügyi Szemle 2007/04

⁴ Egyezmény, amely társulást hozott létre az EGK és Törökország között, JOCE, 1964. dec. 29. 217. sz.

⁵ Forrás: http://www.euvonal.hu/index.php?op=csatlakozas_csatlakozasdokumentumok&id=19 (2015. 11. 08.)

⁶ Böszörmény Nagy Gergely: Törökország európai integrációjának hatásai a transzatlanti kapcsolatrendszerre http://www.europeer.hu/tanulmany/boszormenyi_torokorszag2005.pdf (2015. 04. 19.)

⁷ Balázs Judit Törökország Kelet és Nyugat között. <http://terebe.hu/keletkultinfo/OszmanIII.pdf> (2015.04.06.)

modernizációra törekszik, ám ez mind máig nem bizonyult elegendőnek ahhoz, hogy meggyőzze Európát és csatlakozhasson az Unióhoz. Mára ennek hatására Törökország is veszített elszántságából és lelkesedéséből. Az EU-hoz való csatlakozást nehezíti a kurd probléma is. A kurd kisebbség 24%-a Törökországban él, azonban a probléma nem magával a kisebbséggel kapcsolatos, hanem a Kurd Munkáspárt a PKK – hivatalos álláspont szerint – terrorista tevékenységével van összefüggésben.⁸ Az EU-hoz való csatlakozás szempontjából kiemelkedő akadályként jelennek meg az emberik jogi problémák Törökországban. Az Európai Parlament meglátása szerint Törökország, ahhoz, hogy csatlakozhasson, az Unióhoz számos emberi jogi problémát kellene, hogy orvosoljon, különös tekintettel a szólásszabadság, a sajtószabadság, a nemzeti kisebbségek, kiváltképp a kurdok helyzetére.⁹ Török Köztársaság alkotmánya elviekben garantálta a vélemény-nyilvánítás szabadságát. Az 1990-es évek elején azonban liberalizációs folyamat vette kezdetét, és Törökország hivatalos tagjelölti státuszával érte el a csúcst.¹⁰ A török Alkotmány kimondja, hogy mindenkinek joga van a szabad kommunikációra, a vélemény és a gondolatok szabadságára, valamint a véleményük és gondolataik szabad terjesztésére. A 28. cikk értelmében a sajtó szabad és nem szabad cenzúrázni. A 33. cikk pedig kimondja azt is, hogy engedéllyel bárki alapíthat egyesületet, a 34. cikk pedig megerősíti az engedélyezett békés találkozókat és demonstrációkat tartásának jogát.¹¹ Az Európai Bizottság 2013. októberi jelentésében kinyilvánította, hogy lehetővé teszik a csatlakozási tárgyalások folytatását Törökországgal, ugyanakkor arra is rámutatott, hogy bőven van még mit alakítani az országnak. Törökország és az EU kapcsolatában azonban fordulat következett be 2015 november végén, amikor is a szíriai menekültprobléma kapcsán különlegesen megállapodásra jutottak. Szíriában 5 éve tart a polgárháború, amely társadalmi-gazdasági válságba sodorta Szíriát, hatalmas károk keletkeztek az országban. Ennek a folyamatnak az eredményeként idén szeptemberben menekülthullám indult egész Európába, mely eddig nem látott állapotokat eredményezett globális szinten. Európának szüksége van Törökországnak a menekült probléma megoldása kapcsán. Megállapodás született Törökország és az EU között a menekültproblémák megoldására, s ezen lépés az eddigi eseményekhez képest mérföldkőnek tekinthető az EU és Törökország kapcsolatában. Egy akcióterv elfogadására került sor, mely a menekültproblémák megoldásában játszhat szerepet, továbbá felgyorsítja Törökország Unióhoz történő csatlakozását is. Az akcióterv keretében Törökország vállalja a bevándorlók áramlásának Európa irányába való csökkentését, míg az EU 3 milliárd Euróval támogatja a Törökországban tartózkodó szíriai menekültek ellátását. Az akcióterv keretében vízumliberalizáció megvalósítását is kitzűzték a felek, mely értelmében 2016 októberétől a török állampolgárok vízummentesen utazhatnak Európába. Törökország intézkedéseket tesz annak érdekében, hogy a határain keresztül illegális úton nem léphetnek migránsok az unió területére, és visszafogadja az onnan visszaküldötteket. Ez a megállapodás Törökország és az EU között az eddigi legjelentősebb csatlakozási lépésnek tekinthető.

Emberi jogi problémák Törökországban napjainkban

Törökország EU-hoz való csatlakozásában talán a legjelentősebb problémának az emberi jogi problémákat nevezhetjük meg. Törökországban, napjainkban mindennaposak az emberi jogi problémák, korlátozzák a szólás és sajtószabadságot, újságírókat tartóztatnak le, szerkesztőségeket, könyvesboltokat zárnak be. Törökországban nemrégiben letartóztattak két újságírót, akiket azzal vádolnak, hogy terroristákkal működtek együtt, az újságírók 2014 elején nyilvánosságra hoztak egy videót, amin az látható, ahogy a titkosszolgálatok hogyan segítenek fegyvereket csempészni Szíriába. Az egyik letartóztatott Can Dündar, a Cumhuriyet nevű napilap főszerkesztője, a másik pedig a lap riportere, Erdem Gül. Can Dündar és Erdem Gül azt nyilatkozta, hogy az elnök azt állítja, hogy ők kémek és árulók, holott ők csupán újságírók és újságírói tevékenységet végeztek. Az ellenük felhozott vádak között szerepel „államtitkok elárulása”, továbbá terrorszervezetben való részvétel is”. Az utóbbi vádnál az Egyesült Államokban élő Fethullah Gülen iszlám hitszónok mozgalmára vonatkozik, amelyet a hatóságok terrorszervezetnek minősítenek, annak ellenére, hogy nem bizonyított az, hogy terrorcselekményeket követett volna el. Fethullah Gülen régen Recep Tayyip Erdogan török elnök szövetségese volt, azonban már egy jó ideje azonban legfőbb

⁸ Balbisi Louai: Törökország helye az Európai Unióban, *Európai Tükör*, 2001/1. 126-139.

⁹ Emberi jogok: sok probléma Kínában, Oroszországban és Törökországban <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20070426IPR05964+0+DOC+XML+V0//HU> (Letöltés: 2015. 04. 24.)

¹⁰ Levent Gönenç: „Recent Developments in the Field of Freedom of Expression in Turkey” *European Public Law Volume 11 Issue 2* June 2005, 241-259.

¹¹ William Hale: „Human Rights, the European Union, and the Turkish Accession Process” *Turkish Studies*, Volume 4, Number 1, Spring 2003, 107-126.

ellenfelének számít. Recep Tayyip Erdogan török elnök személyesen tett feljelentést a fent nevezett két újságíró ellen. Azzal vádolták a két újságírót, hogy „próbálják manipulálni igazságosságot” koholt anyagokat és a „titkosságot sértő” történeteket tesznek közzé. Erdogan ügyvédje, Muammer Cemaloglu, azt is kérte az ügyész indítson nyilvános pert a vizsgálatot követően. Erdogan azt mondta, november 24-én, hogy függetlenül attól, hogy a szállítottak-e a kamionok fegyvereket vagy sem, annak nem volt jelentősége. Erdogan feltette a kérdést: „Mi lenne más, hogy a teherautókon fegyverek vannak-e, vagy nem?” Kérdezte, és a történetet „árulásnak” minősítette. Erdogan először azt állította, hogy a járműveken lévő fegyverek humanitárius segélyként funkcionáltak, s ezt az akciót szabotálta a két újságíró, ami árt az elnöknek és az Igazság és Fejlődés Pártjának is.¹²

Nem sokkal ezután november 28-án pedig lelőtték Tahir Elcit, az ismert kurd emberi jogi aktivistát és ügyvédet sajtótájékoztató tartása közben. Elci, Törökország egyik közismert, a kurdok ügye mellett elkötelezett ügyvéd volt. Tahir Elci fejbe lőtték, amikor nyilatkozatot olvasott fel a sajtó képviselői előtt. A tettesek elmenekültek, azóta is keresik őket. Az ügyvéd ellen októberben eljárás indult, mert a televízióban azt mondta a betiltott, a kurd autonómiáért fegyveres harcot folytató Kurdisztáni Munkáspártról (PKK), hogy nem terrorista szervezet. Október 20-án irodájában őrizetbe vették, vádat emelt ellene egy isztambuli bíróság, de bírói felügyelet mellett szabadlábon maradt. Nem volt azonnal világos azonban, hogy ki állt a támadás mögött, és voltak ellentmondó jelentések is az esetről. Ahmet Davutoglu miniszterelnök tanácskozott a belügyminiszterrel Efkán Ala-al, és az igazságügyi miniszterrel Bekir Bozda-al és azt mondták, hogy lehetséges, hogy Elci-t meggyilkolták. Az amerikai nagykövetség rémülettel fejezte ki részvétét és megrendülését Elci halálával kapcsolatban és az „emberi jogok bátor védelmezőjének” nevezte őt. A nagykövetség a Twitteren részvétét fejezte ki az áldozatok családjának és Törökországnak az esettel kapcsolatosan. A HDP elítélte Elci meggyilkolását, melyet egy „tervezett merénylet”-ként minősített, és felszólalt annak érdekében, hogy Isztambulban egy írásbeli nyilatkozattal tiltakozzanak az eset miatt. A HDP azt mondta, hogy több ezer Thir Elci maradt még, akik folytatni fogják a harcot a jog és az igazság érdekében. Emma Sinclair, vezető kutató az amerikai székhelyű Human Rights Watch-nál a következőket mondta: „Ez egy nagyon sötét nap Törökországban - Tahir Elci meggyilkolása egy pusztító csapás nem csak az emberi jogi aktivisták számára, hanem mindazoknak, akik szeretnék látni az igazságosság és a jogállamiság érvényesülését Törökországban.”¹³

Aykan Erdemir tanulmányában írt arról, hogy milyen emberi jogi problémák vannak jelen Törökországban, napjainkban. Az újságírókra gyakorolt nyomás a kormány által továbbra is kritikus. A Koza-Ipek Holding médiavállalat át lett kutatva a rendőrség által október végén. Ez a média vállalat köztudottan Erdogan politikája ellen fogalmazott meg kritikát. Tudósok, akik feladták a reményt a törökországi reformok ügyében az ország európai uniós tagsága irányába való törekvései miatt reménykedtek benne, hogy az EU feltételrendszerei miatt ellenőrzés alatt tudják tartani Erdogan uralmát. Erdogan, tisztában van azzal, hogy az EU vezetői a szíriai menekült-válság miatt kétségbe vannak esve. Aykan Erdemir meglátása szerint Erdogan látja azt, hogy az EU vezetőit érdeklik a tranzakciós kapcsolatok Törökországgal, így tudatában van annak, hogy az EU hajlandóak lesznek elengedni az értekeikből és az elveikből, s szemet hunynak, ha szükséges, az az alapvető jogok és szabadságok megsértéséért és a koppenhágai kritériumok be nem tartásáért, amely kritériumok meghatározzák, hogy egy ország milyen feltételek szerint jogosult csatlakozni az EU-hoz.¹⁴

Az Európai Parlament 2013. április 18-i állásfoglalása (2012/2870(RSP)) szintén felhívja Törökország figyelmét az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartására.¹⁵

Kompatibiliesek-e az emberi jogok az Iszlámmal?

Törökországban az emberi jogi problémák jelentős akadálya az EU csatlakozásnak, így a fennálló problémás helyzeten felül szeretném megvizsgálni mélyebben is az emberi jogi problémákkal kapcsolatos kérdéskört a téma megértéséhez. Törökország, mint iszlám ország, másképpen kezeli az emberi jogokat, mint amit Európában megszokhattunk. Ezért az iszlám értékrendig kell visszanyúlnunk vizsgálódásaink során. Az egyetemes emberi jogok célja közös szabályok létrehozása a világgözösség minden népére vonatkozólag.

¹² <http://www.hurriyetdailynews.com/two-journalists-arrested-for-story-on-intelligence-trucks-bound-for-syria.aspx?pageID=238&nID=91722&NewsCatID=339> (2015.11.26)

¹³ http://www.todayszaman.com/national_diyarbakir-bar-association-president-tahir-elci-killed_405573.html (2015.11.28.)

¹⁴ <http://www.politico.eu/article/erdogan-gags-turkey-weapons-nationalist/> (2015.12.02.)

¹⁵ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2013-0184&language=HU> (2016.01.20)

Tekintve azt a sokféleséget, amely a világon van, ez a feladat kivételesen nagy kihívást jelent. Az emberi jogokról való vitákban, a jogok egyetemességét gyakran, mint a nyugati kultúra egy termékét említik, s így – mondják- az nem alkalmazható egyetemesen. Az emberi jogoknak mind a kultúra koncepciója mind pedig nyugati eredete sok szempontból problematikus fogalmak az emberi jogok egyetemességének kihívására nézve. Az emberi jogok kontextusában a kultúra igazi fogalma megkérdőjelezhető. Bizonyított, hogy egy ember legmélyebb, legalapvetőbb identitása a körülvevő kultúrából ered, és minden viselkedését meghatározza. Az emberiség egy része az ember-alkotta törvényekben hisz, míg mások Isten legfelsőbb törvényében.¹⁶

Az emberi jogok kontextusában a 'kultúra' fogalma megkérdőjelezhető. Ha az emberi jogok eredetére egy kritikus perspektívát alkalmazunk, talán fokozza érzékenységünket azon problémák iránt, melyek az emberi jogok egyetemességének támogatóival néznek szembe nem-nyugati vagy Iszlám társadalmakban is. Francis Fukuyama szerint, a modern demokrácia csak a szabadság és egyenlőség egyetemes elvein alapulhat, melyek arra szolgálnak, hogy védjék minden emberi lény jogait. A népcsoportok közötti különbségek, szerinte, az emberiség történelmének véletlenszerű és tetszőleges mellékhatásai. A modern állam egyetemesen felismeri minden ember értékét és jogait és igyekszik megvédeni azokat.¹⁷

Az emberi jogok egyetemessége hagyományosan két dolgot jelentett. Először is, az emberi jogok, etnikai hovatartozástól, színtől, nemtől vagy nyelvtől, például teljesen függetlenül az emberi faj minden egyes tagjához hozzátartoznak. Egy kormány sem limitálhatja állampolgárai jogait arra a tényre hivatkozva, például, hogy a férfiak és nők közötti egyenlőség nem foglaltatik benne az ő kultúrájuk és hagyományukban vagy, hogy az ő vallásuk elfogadja a kegyetlen, embertelen vagy degradáló büntetéseket. Másodszor, az emberi jogok egyetemessége azt jelenti, hogy minden ember feljogosított ugyanazokra az emberi jogokra, függetlenül attól, hogy a Föld mely részén élnek. Továbbá, az egyetemesség szintén jelenti a nemzetközi közösség jogát arra, hogy értékelje az emberi jogi helyzetet bárhol a világban. Az emberi jogok nem egy állam belügyei. „Hagyományos viták, hogy vajon az emberi jogok kifejeznek-e társadalmi konszenzust egy társadalomban vagy az egész bolygón, hasonlóan a célon kívül esnek. Igazból, úgy is láthatnánk őket, mint annak a kérdésnek naprakész változatait, hogy vajon az emberi jogok egyáltalán léteznek-e. Mondjuk, hogy valóban kifejeznek társadalmi konszenzust – hogyan hat ez a hasznosságukra?”¹⁸

Néhány kutató szerint, ami érvényteleníti az emberi jogok egyetemességének fogalmát, az az, hogy egy kifejezetten nyugati kultúra, politika és vallás alkotta értékrendszert hoznak létre. Következésképpen, az emberi jogok ilyen rendszerének csak limitált alkalmazhatósága lenne.¹⁹ Adamantia Pollis és Peter Schwab szerint egy jog, mely egy specifikus, nyugati kulturális kontextusban fejlődött nem vihető át más kultúrába. A kulturális elfogultság mellett, az egyetemességet azért a tényért is kritika érte, hogy az emberi jogok gyökerei nyugati tradíciókban nyugszanak. A nyugati eredet kritikája arra az évrre utal, hogy mivel az emberi jogok történelmileg Nyugat-Európából és Észak-Amerikából erednek, lényegében kapcsolódnak és a nyugati tradíció politikai és filozófiai fogalmaira korlátozódnak.²⁰

Habár az emberi jogok eszméje Európa politikai, filozófiai és vallási történelmében alakult ki, fejlődésük egy ma is tartó folyamat eredményei, mely sok vitát és állomást tartalmaz. Cáfolni az emberi jogok egyetemességét a nyugati értékalapjuk miatt könnyen elhomályosíthatja ezen fejlődési folyamatot az emberi jogok mögött. Ha az emberi jogok fejlődésére, mint egy hosszú és állandó tanulási folyamatra tekintünk, talán új perspektívák jelennek meg előttünk például az Iszlám világban való emberi jogok jelenlegi fejlődéséről.²¹ Az emberi jogok egyetemességét a kulturális relativisták már akkor megkérdőjelezték, amikor az Egyesült Nemzeteknél a Nyilatkozat még készült. A vita egyik kiindulópontja a „Nyilatkozat az Emberi Jogokról” volt, melyet az Amerikai Antropológiai Társaság (AAT) adott ki 1947-ben, s melyet az Egyesült Nemzetek Emberi Jogi Tanácsa elé terjesztettek 1947 júniusában.²²

¹⁶ *Culture, Western Origin and the universality of Human Rights* by Jari Pirjola

¹⁷ Francis Fukuyama: *Historian Ioppu ja viimeinen ihminen* (A történelem vége és az utolsó ember, ford.: Heikki Eskelinen) (Juva: WSOY 1992) 251-261.

¹⁸ David Kennedy: „A Nemzetközi Emberi Jogi Mozgalom: A Probléma Része (2001) 5 *Európai Emberi Jogi Törvény Kritika* 250

¹⁹ Adamantia Pollis és Peter Schwab: „Emberi Jogok: Nyugati Alkotás Limitált Alkalmazhatósággal” Adamantia Pollis és Peter Schwab (szerk.): *Emberi Jogok: Kulturális és Ideológiai Perspektívák* 1 (New York, 1980)

²⁰ Charles Leben: „Van európai megközelítése az emberi jogoknak?” Philip Alston (szerk.) *Az EU és az Emberi Jogok* (Oxford University Press 1999) 69-97.

²¹ Heiner Bielefeldt: „Nyugat versus Iszlám Emberi Jogi Koncepciók? A kulturális esszencializmus kritikája az emberi jogi viták terén” (2000) *28 Politikai Elmélet* 90-121.

²² Nyilatkozat az Emberi Jogokról, újranyomtatva 1947-ben. 4 Amerikai Antropológus.

A nyilatkozat az emberi jogok egyetemességét nagyon erőteljesen megkérdőjelezte. „Az ember jogai a huszadik században” –mondta a nyilatkozat, „nem körülírható egyetlen kultúra szabályai alapján vagy diktálható egyetlen nép aspirációi szerint.” Az AAT és Melville Herskovitz antropológus, akit általában, mint a mozgalom mögötti fő mozgatót említenek alig hagyott teret a kételynek: lefektetni olyan univerzális emberi jogokat, melyek mérvadóak minden népnek és nemzetnek lehetetlen feladat lenne és az emberi jogok egyetemességének eszméje egy imperialista törekvés volt, melyet ellenállással kell fogadni.

Sok különböző megközelítés és nézet létezik az emberi jogok egyetemességének vitájával kapcsolatban. Ezen dolgozatban ezek közül csak néhányat fogok megemlíteni. Az egyetemesség védelmezői abból indulnak ki, hogy minden ember jogosult az emberi jogokra, vallásuktól és kultúrájuktól függetlenül. Az emberi jogok az emberiség fogalmain alapulnak, és így minden ember jogosult a nemzetközi emberi jogi konvenciókban garantált jogokra. Az egyén autonómiájának fogalma szorosan kapcsolódik a felvilágosodás gondolkodásmódjához és az egyén jogainak fejlődéséhez az államra tekintettel. Ebben a kontextusban, az emberi jogi relativizmus helytelennek tartott, mert néhány dolgot jónak vélnek, másokat rossznak, nem csak néhány emberre, hanem minden emberi lényre nézve.²³

Abdullah An-Na'im, szudáni emberi jogi szakértő, a kommunikatív kulturális relativizmust támogatta. A következőket mondta: „Az iszlám törvényeken alapuló embertelen büntetések elítélése szinte soha nem vezet hatékony megoldásokhoz gyakorlati szinten jobb eredményeket érhetnénk el, ha támogatnánk az Iszlámon belüli küzdelmeket, melyek célja az olyan büntetések kivitelezésének megakadályozása vagy korlátozása, melyek az emberi jogi megegyezésekkel ellentétben állnak. Az ilyen büntetéseket nem lehet hatékonyan ellenezni külső megítéléssel.” A kulturális sokszínűség ellenére, a nők nem kívánnak egyszerűen nemük erényei alapján egy alárendelt társadalmi státuszba lökődni. A nők számára ez egy közös érdeket jelent, hogy a diszkrimináció alapvető formáit kiküszöböljék, az alapvető társadalmi forrásokhoz való hozzáféréssel, és elkerüljék a női munkaerő leértékelését, a szegénység feminizációját, és a nők elleni erőszak tolerálását. Ilyen körülmények között, emberi jogaik sérülnek.²⁴ A konfliktus az iszlám törvény (saria) és az emberi jogok között tagadhatatlan tény. Olyan kérdések kapcsán merülnek fel, mint például családi jogszabályok, a nők helyzete, vallásszabadság vagy a jog a vallás megtagadására. A problémák megoldására számos megoldást javasoltak már az emberi jogi diskurzus során. Egy megközelítési mód egyszerűen azt állítani, hogy nem is léteznek ilyen konfliktusok. E szerint a nézet szerint, az iszlám már tartalmaz egy abszolút alapot minden ember jogának és kötelezettségének védelmére. Azonban, ezen nézet támogatói általában megelégednek egy elég sekélyes elemzéssel a problémákról a saria és az emberi jogi konvenciók által védett jogok között. Például, Abdul A'la Mawdudi, Emberi jogok az iszlámban c. könyvében alapvetően elítél minden diszkriminációt, mégis két dolgot kizár az elítélendő dolgok közül, a nemet és a vallást, melyek éppen e legélesebb konfliktusok között vannak a saria és a modern emberi jogi gondolkodással kapcsolatban. Bielefeldt kihangsúlyozta, hogy habár vannak konfliktusok a saria és az emberi jogok között, az iszlám igazságszolgáltatásnak vannak olyan velejáró pragmatizmusai, melyek lehetőséget kínálnak azon konfliktusok megoldására. Bielefeldt szerint, az iszlám humanitárius pragmatizmus az egyetemes emberi jogok elveinek újfajta megközelítéséhez vezethet és a saria elveinek is, még akkor is, ha a szentírás és néhány emberi jogi cikkely közti probléma megoldatlan marad. A jövőben, az emberi jogok egyetemessége valószínűleg a legjobban, az iszlám világban egy olyan folyamaton keresztül erősíthető meg, mely hasonló az emberi jogok történelméhez nyugaton, a pluralizmusból kiemelkedve: állam és vallás, vita és feszültség belső fejlődése során. Másrészt, az emberi jogok nyugati történelmének kritikus értékelése balanszként szolgálhat arra az ötletre nézve, hogy az egyetemességre való igény a kulturális imperializmus uralmának része: nyugati kulturális értékek ültetése idegen talajba.²⁵ Habár az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát „egyetemesnek” nevezzük, „az elmúlt három évszázad nyugati világa történelmi trendjeinek vonalait mentén fogalmazódott meg és az individualista humanizmus egy bizonyos filozófiai antropológiája mentén, mely segítette azt igazolni”. A Nyilatkozat háttérében lévő alapvető feltevések a következők voltak: a) az egyetemes emberi természet minden nép számára közös, b) az egyén méltósága, és c) egy demokratikus társadalmi rend. Valójában, az emberi jogok sok pártolója mind nyugati és nem nyugati (beleértve sok muszlim) országban gyakran feltételezi, illetve állítja, hogy az emberi jogok csakis egy világi kontextusban létezhetnek és nem a vallás keretein belül. Azon irányvonal mögött, hogy az emberi jogok fogalma alapvetően világi és így a vallás világszemléletén kívül, még azzal ellentétesen is –természetesen- van a vallásnak általában vagy bizonyos vallásoknak egy adott nézetük. Olyan muszlim országokban, mint amilyen

²³ Claude E. Welch, Jr és Virginia A Leary (szerk.): *Ázsiai perspektíva az emberi jogokról* (Oxford: Westview Press 1990).

²⁴ Sellers, Mortimer N.S.: *Universal Human Rights, Moral Order in a Divided World*

²⁵ <http://www.religiousconsultation.org/hassan2.htm> (2015. 12. 12.)

például Pakisztán is, világias gondolkodású emberi jogi támogatók gyakran megjegyzik, hogy nincs értelme emberi jogokról beszélni az iszlámban, mert mint vallási hagyomány, az iszlám olyan értékeket és szerkezeteket támogat, melyek inkompatibilisek az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának feltevéseivel.

Az emberi jogi problémák a ciprusi ügy kapcsán is megjelennek, amely tovább nehezíti az EU-hoz történő csatlakozást, ám ennek részletesebb kifejtése jelen tanulmánynak nem tárgya.²⁶

Az iszlám és a muszlimok nyugati felfogása és a muszlim nők portréja a nyugati társadalmakban

Az 1970-es évek óta növekvő érdeklődés figyelhető meg nyugaton az iszlám és a muszlimok iránt. Azonban ezen érdeklődés legnagyobb része csak egy néhány témára irányul, mint például az „Iszlám feléledés”, „Iszlám fundamentalizmus”. Nem csak a témaválasztás, mely hajlamos erős érzelmi válaszokat generálni és provokálni mind a nyugatiaknál mind pedig a muszlimoknál, hanem az a mód is, ahogyan ezeket a témákat általában ábrázolja a nyugati média vagy populáris irodalom megkérdőjelezi a motivációt, mely megtalálható a szelektív nyugati érdeklődésben az iszlám és a muszlimok iránt. Nehéz ezt az érdeklődést pozitív motivációjúnak látni, hiszen adva van nyugaton az iszlám és a muszlimok elterjedt negatív sztereotípiája. Tekintve az iszlámmal és a muszlimokkal kapcsolatos negatív képek tárházát a nyugat „kollektív tudatalattijában”, alig meglepő, hogy a szovjet hatalom elmúlása óta, az „Iszlám világát” úgy tekintik, mint az új „Ellenséget”, mely talán még érthetlenebb és makacsabb, mint a legutóbbi. Az iszlám megszokott portréja szerint a „Szent Háború” által jellemzett, és mint kard által terjedt vallás, a muszlimoké, mint barbár és visszamaradott, örült és fanatikus, illó és erőszakos nép oda vezetett, újabban, hogy jelentősen nő a „muszlim-dagasztás” – verbálisan, fizikailag és pszichológiailag – számos nyugati országban. Ennyi gyűlölet és irtózás az iszlámtól és a muszlimoktól általában és ekkora együttérzés nyugaton és általa a muszlim nők felé, a felszínen, egy csodás ellentétnek tűnik.²⁷ Mivel az emberi jogok modern felfogása egy nyugati, világias kontextusból ered, a muszlimok általában, de főként a muszlim nők, kérdéses helyzetben találják magukat, amikor kezdeményeznek vagy részt vesznek egy emberi jogi vitában akár nyugaton, akár muszlim társadalmakban. Élettapasztalataikon alapulva, a legtöbb muszlim nő, aki emberi jogi támogató vagy aktivista lett, erősen úgy érzi, hogy virtuálisan minden muszlim társadalomban van diszkrimináció a nők ellen születéstől a halálig. Ez sokaknál ahhoz vezet, hogy mélységesen elidegenednek a muszlim kultúrától többféleképpen. Az elidegenedésnek ez a keserű értelme gyakran haraghoz és keserűséghez vezet azon gondolati és szociális struktúrák patriarchális rendszerei felé, melyek a legtöbb muszlim társadalomban dominálnak. A muszlim nők gyakran lelnek sok támogatást és megértést nyugaton, egészen addig, amíg lázadóknak és deviánsoknak tűnnek az iszlám világon belül. De közülük sokan kezdik felismerni, előbb-utóbb, hogy míg komoly nehézségeik vannak a muszlim kultúrán belül, nem képesek, sok okból, azonosulni a nyugati, világias kultúrával. Sok figyelem irányult a nyugati médiában és irodalomban azon muszlim nők sajnálatos helyzetére, akik „szegények és elnyomottak” látható és tapintható módon. Azonban, alig észlelték azt a mélységes tragédiát és traumát, melyet az öntudatos muszlim nők ma elszenvedtek, akik keményen próbálják fenntartani vallási hovatartozásukat és személyes autonómiájukat a muszlim kultúra meg nem alkuvásának fényében, egyrészt, és a nyugati, világias kultúra imperializmusa, másrészt.²⁸ A muszlim férfiak fáradhatatlanul ismétlik, hogy az iszlám több jogot adott a nőknek, mint bármely más vallás. Bizonyosan, ha az iszlám koráni iszlámot jelent, hiszen azon jogok, melyet a Korán a nőknek adott valóban megkapóak. A nők nem csak részesednek az összes korábban említett „Általános jogból”, hanem szintén alanyai sok egyedi kérdésnek a Koránban. Sok muszlim, amikor emberi jogokról beszél, vagy nem említi a nők jogait egyáltalán, vagy főként azzal van elfoglalva, hogy hogyan kell a nők tisztaságát védeni. Habár olyan sok koráni törvény a nők jogait hivatott megvédeni a házasság kontextusában, a nők nem várhatnak egyenlőséget férjeikkel. A Korán azt az eszmét képviseli, amit ma mi egy „nem-hibás” válásnak nevezünk, és nem hirdet semmilyen nyílt ítéletet a válásról, a muszlim társadalmak a válást elképesztően bonyolulttá tették a nők számára, mind jogilag és társadalmi büntetésekén keresztül. Habár a Korán világosan kimondja, hogy egy kiskorú gyerek elvált szülei kölcsönös megegyezéssel kell, hogy döntsenek a gyermek neveléséről, és hogy nem használhatják a gyermeket arra, hogy egymást megbántás vagy kihasználják, a muszlim társadalmakban a nőket megfosztják mind fiaiktól (ált. 7 éves korban) és lányaitól (ált. 12 éves korban). A poligámiát a Korán az árvák és özvegyek védelmére tervezte, a gyakorlatban a muszlimok ezt Damoklész kardjává tették mely a nőket folyamatos fenyegetettségben tartja. Habár a Korán megadja a nőknek azt a

²⁶ <http://www.mfa.gov.tr/page1-the-facts.en.mfa> (2016.01.20)

²⁷ Uo.

²⁸ Are human rights compatible with Islam? Riffat Hassan Phd. University of Louisville. <http://www.religiousconsultation.org/hassan2.htm> (2015.11.07.)

jogot, hogy örököljenek nem csak egy közeli rokon halálakor, hanem egy jóakarató gondozótól élete során is, a muszlim társadalmak nagyban ellenzik azt az ötletet, hogy a férfiakkal szemben a nők kapjanak vagyont még akkor is, ha a nő szüksége vagy körülményi garantálják azt. A koráni törvénykezés célja, mely a nők ruházódásával és vezetésükkel foglalkozik az, hogy a nők biztonságban tehesék napi teendőiket (mivel joguk van részt venni nyereséges tevékenységekben, ahogy azt a 4. szúra: An-Nisa':32 mondja szexuális zaklatás vagy molesztálás félelme nélkül, a muszlim társadalmak sokakat fátylak és leplek alá temettek és zárt ajtók mögé azért hogy tisztaságukat védjék, elfeledve azt, hogy a Korán szerint , otthonukhoz való kötöttség nem egy tiszta nő normál életmódja, hanem a tisztátalanság büntetése.

A nők és férfiak, Istentől egyenlőnek teremtettek és szemében is egyenlően, a muszlim társadalmakban nagyon is egyenlőtlenekké váltak. A nő és férfi a házasságban így jelenik meg a Koránban: „Ők a ti eszközeitek/ És ti vagytok az ő eszközeik” (2. szúra: Al-Baqarah: 187), ez közelséget, kölcsönösséget és egyenlőséget sugall. Azonban, a muszlim kultúra sok, ha nem a legtöbb nőt megfosztotta ettől és őket bábokká tette, rabszolgaszerű teremtményekké, akik egyetlen célja az életben az, hogy a férfiak örömeit és szükségéit ellássák. Nem csak ez, hanem vakmerősége és arroganciája is van, hogy megtagadja a nőktől az Istenhez való közvetlen eljutást. Az iszlám egyik kardinális hite az, hogy minden ember- nő vagy férfi - felelős és számot adni köteles saját egyéni tetteiről. Mindazon rossz ellenére, ami számtalan muszlim nővel megtörtént a patriarchális muszlim kultúrának köszönhetően, van remény a jövőre nézve. Az iszlám világa felől vannak jelzések arra, hogy egyre több muszlim kezdi komolyan tükrözni a Korán tanításait és hogy kiábrándultak a kapitalizmusból, kommunizmusból és a nyugati demokráciából. Fontos megjegyezni azt, hogy több koráni törvény vonatkozik a családban való igazság megteremtésére, mint bármely más dologra.²⁹

Harun Yahya szerint a nők helyzetével kapcsolatos viták felmerülésekor az igazi kérdés az, hogy a nők hogyan tekintenek az iszlám hitre. A Korán továbbá kimondja: „A muszlim férfiaknak és a muszlim nőknek, a hívő férfiaknak és a hívő nőknek, az engedelmes férfiaknak és az engedelmes nőknek, az igazmondó férfiaknak és az igazmondó nőknek, az állhatatos férfiaknak és az állhatatos nőknek, a meghittséget érző férfiaknak és a meghittséget érző nőknek, az adakozó férfiaknak és az adakozó nőknek, a bőjtölő férfiaknak és a bőjtölő nőknek, a szemérmükkel önmegtartóztató férfiaknak és az önmegtartóztató nőknek, és az Allahról gyakorta megemlékező férfiaknak és gyakorta megemlékező nőknek, mindezeknek Allah megbocsátást és óriási fizetséget készített elő.” (33:35)³⁰

A nő helyzete a nyugati civilizációban Muhsin Abdulhamid nyomán

Sokan bírálják a nők helyzetét az iszlámon belül, és az emberi jogi problémák részeként említik őket. Számos országot érintenek ezek a vádak, köztük Törökországot is. Azonban most ebben a tanulmányban nem célom az, hogy erre bővebben kitérjek, helyette inkább a másik oldal álláspontjából szeretnék ízelítőt adni. Szeretném bemutatni azt, hogy az iszlámot követő emberek miért gondolják úgy, hogy ez a legjobb a nők számára, és hogy miért hisznek őszinte meggyőződéssel ennek a rendszernek a helyességében és sikerességében a nők vonatkozásában. Muhsin Abdulhamid írt egy könyvet erről, melyet Abu Abdulrahman Raid Smadi fordított le magyar nyelvre. Ezen könyv alapján szeretném ismertetni az ő álláspontjukat, ami a nőkre vonatkozik a nyugati civilizációban, és melyben elemzik, hogy miért nem akarják, hogy az iszlámot követő nők nyugati szabályok és elvek szerint éljenek.

Azonban mindenek előtt szeretnék egy idézetet ismertetni Poulain de la Barre-tól, hiszen az iszlám férfiak álláspontját a témával kapcsolatban férfiak által írt könyv alapján ismertetném.

„Mindaz, amit a férfiak írtak a nőkről, gyanús kell, hogy legyen, mert ők egy személyben bírók és peres felek.”

Muhsin Abdulhamid véleménye szerint az a nagy szabadság, melyet a nők megkaptak nyugaton, mind a férfiak kielégítését szolgálja, még ha a nők ezt nem is ismerik fel. Úgy gondolja, hogy azáltal, hogy a férfi a nővel ül a bárókban, táncol, vele a szórakozóhelyeken egyenlő félként kezeli, ám mindezt a nélkül teszi, hogy feleségül venné. Véleménye szerint ez a szemlélet és a nőkhöz való hozzáállás az egyik oka annak, hogy világszerte nő az abortuszok száma. A Világ Egészségügyi Szervezete 1962.évi statisztikája szerint évente tizenöt millió illegális abortusz történik a világban. Abdulhamid úgy gondolja, hogy habár ezek elég régi statisztikai adatok, de mára sem javult, sőt inkább romlott csak ez a helyzet. Abdulhamid úgy gondolja, hogy a nyugati nő elvesztette a jóra nevelő nőt, a szerető anyát, a becsületes feleséget, a jó társat és a jól kiegyensúlyozott családot. Azzal a példával él, hogy az Emberi Jogok Szervezete az ENSZ-ben még

²⁹ uo.

³⁰ The eminence islam attaches to women by Harun Yahya. http://www.womaninthequran.com/articles_02.html (2015. 11. 16.)

1975. évi Nőnap alkalmából azt a rendeletet terjesztette a bejegyzett országok felé, hogy meg kell szüntetni a nőkkel szembeni megkülönböztetést. Abdulhamid lát ebben igazságot és igazságtalanságot is. Idéz egy részt ebből a rendeletről, mely véleménye szerint megfontolandó: „... bármilyen törvény hozatala a nővel kapcsolatban a világ bármelyik országában, figyelembe kell, hogy vegye a nő eredeti feladatát a társadalomban, az anyaság és a gyermeknevelés, a „boldog ház” építése érdekében.” Itt azt szeretné hangsúlyozni Abdulhamid, hogy azáltal, hogy nyugaton a nők dolgoznak, és sokkal erőteljesebben építik karrierjüket, mint az iszlámot követő nők, ezáltal kevesebb idejük marad az elsődleges feladatuk teljesítésére, mely szerinte az anyaság és a gyermeknevelés. Abdulhamid álláspontja alapján, a nyugati szabad erkölcsök fontos szerepet játszanak abban, hogy nő a nemi betegek statisztikája évről évre. A férfiak kapzsiságukat elégitik ki azzal, hogy például autók reklámozására félmeztelen nőket használnak. A meztelen nő használata nagyon gyakorivá vált nyugaton és más országokban is. Mindez a nő kárára történik. Abdulhamid úgy gondolja, hogy ezekkel a magatartásokkal a nyugati civilizációban a férfiak elzárták a nők előtt azt az utat, melyben a nő jó anya és jó feleség lehetne. Az iszlám vallás nem engedi meg a meztelenséget, melyet a nyugati civilizáció engedélyez, sőt már művészetnek is tekinti azt. Valamint Amerikában több olyan klubot találtak, ahol a házastárs csere volt az emberek szórakozása. És egyre elterjedtebb szokássá vált a házasság megtagadása is, napjainkban már divatnak számít. Abdulhamid mindezek alapján a nyugati nők helyzetét alacsonyrendűnek tekinti. A Korán vizsgálata is kulcsfontosságúnak tekinthető a témában, hiszen a mai napig központi szerepet tölt be az iszlám hívők életében, mindennapjaiban. Vezetésként szolgál az istenfélőknek.³¹

Konklúzió

Törökország már eddig is hosszú utat tett meg az EU csatlakozás irányába, és még mindig hosszú út áll előtte. Az emberi jogi problémák még mindig messzire sodorják az Uniótól azonban már komoly előrehaladás történt, s az EU-val történt legfrissebb megállapodások a menekültügy kapcsán is mutatják, hogy a téma aktuális és foglalkozni kell a kérdéssel. A menekültproblémák kapcsán egész Európa érintetté vált a kérdésben és úgy gondolom nekünk, Uniós állampolgároknak is tisztában kell lennünk a körülöttünk zajló eseményekkel. Az emberi jogi problémák terén Törökországnak még jelentős változtatásokat kell tennie. Európai szemmel nézve rengeteg olyan szabály van a muszlim nők életében, amit mi nem tudunk megérteni és úgy érezzük, hogy sérülnek a jogaik, hiszen Magyarországon vagy máshol nekünk európai nőknek van lehetőségünk dönteni, hogy a családjának szerepkörünket hangsúlyozzuk inkább vagy a karrierünket is ugyanolyan fontosnak tartjuk és élünk a jogainkkal, melyek minket is éppúgy megilletnek, mint a férfiakat. Ahogy telnek az évek, azért arra is figyelemmel kell lennünk, hogy ma már az arab országok között is eltérő, hogy melyik ország milyen szigorúsággal alkalmazza az iszlám szabályait. Van, ahol erősebbek a hagyományok, de van, ahol már egyre több teret kapnak a nők is. Törökországban például már a csador hordás szabályai sokkal lazábbak, és sokkal inkább érvényesül az az elv, hogy minden nő szabadon dönthet arról hordja-e a fátylat vagy sem. Továbbá a török alkotmányban egyáltalán nincsen az iszlámra vonatkozó utalás. Az EU-nak szüksége van Törökországra, a menekültproblémák megoldásában mindenféleképpen.

Irodalom

Szigetvári Tamás: Törökország és az Európai Unió ambivalens viszonya, MTA Világgazdasági Kutatóintézet Műhelytanulmányok, 1998. november, 4.

Külügyi Szemle 2007/04

http://kki.gov.hu/download/a/1c/b0000/Kulugyi_Szemle_2007_04_T%C3%B6r%C3%B6korsz%C3%A1g_aur%C3%B3pai_uni%C3%B3s_.pdf (Letöltés: 2015.12.19.)

Egyezmény, amely társulást hozott létre az EGK és Törökország között, JOCE, 1964. dec. 29. 217. sz.

Forrás: www.euvonal.hu/index.php?op=csatlakozas_csatlakozasdokumentumok&id=19 (Letöltés: 2015. 11. 08.)

Böszörmény Nagy Gergely: Törökország európai integrációjának hatásai a transzatlanti kapcsolatrendszerre http://www.europeer.hu/tanulmany/boszormenyi_torokorszag2005.pdf (2015. 04. 19.)

Balázs Judit Törökország Kelet és Nyugat között. <http://terebeess.hu/keletkultinfo/OszmanIII.pdf> (Letöltés: 2015. 04. 06.)

Balbitsi Louai: Törökország helye az Európai Unióban, Európai Tükör, 2001/1. 126-139.

Emberi jogok: sok probléma Kínában, Oroszországban és Törökországban

³¹ Fodor Sándor: Keleti vallások 6. Az iszlám, Kőrösi Csoma Társaság (Budapest), 1988. 17. oldal

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20070426IPR05964+0+DOC+XML+V0//HU> (2015. 04. 24.)

Levent Gönenç: „Recent Developments in the Field of Freedom of Expression in Turkey” European Public Law Volume 11 Issue 2 June 2005, 241-259.

William Hale: „Human Rights, the European Union, and the Turkish Accession Process” Turkish Studies, Volume 4, Number 1, Spring 2003, 107-126.

Közigazgatási rendszerek a Közép- és Közél –Keleten, szerkesztette: Gerencsér Balázs Szabolcs Budapest, 2014.

Fodor Sándor: Keleti vallások 6. Az iszlám, Kőrösi Csoma Társaság (Budapest) , 1988. 17. oldal
<http://www.hurriyetdailynews.com/two-journalists-arrested-for-story-on-intelligence-trucks-bound-for-syria.aspx?pageID=238&nID=91722&NewsCatID=339> (Letöltés: 2015.11.26)

http://www.todayszaman.com/national_diyarbakir-bar-association-president-tahir-elci-killed_405573.html (Letöltés: 2015. 11.28.)

<http://www.politico.eu/article/erdogan-gags-turkey-weapons-nationalist/> (Letöltés: 2015. 12.02.)

Culture, Western Origin and the universality of Human Rights by Jari Pirjola

Francis Fukuyama: Historian Ioppu ja viimeinen ihminen (A történelem vége és az utolsó ember, ford.: Heikki Eskelinen) (Juva: WSOY 1992) 251-261.

David Kennedy: „A Nemzetközi Emberi Jogi Mozgalom: A Probléma Része (2001) 5 Európai Emberi Jogi Törvény Kritika 250

Adamantia Pollis és Peter Schwab: „Emberi Jogok: Nyugati Alkotás Limitált Alkalmazhatósággal” Adamantia Pollis és Peter Schwab (szerk.): Emberi Jogok: Kulturális és Ideológiai Perspektívák 1 (New York, 1980)

Charles Leben: „Van európai megközelítése az emberi jogoknak?” Philip Alston (szerk.) Az EU és az Emberi Jogok (Oxford University Press 1999) 69-97.

Heiner Bielefeldt: „Nyugat versus Iszlám Emberi Jogi Konceptiók? A kulturális esszencializmus kritikája az emberi jogi viták terén” (2000) 28 Politikai Elmélet 90-121.

Nyilatkozat az Emberi Jogokról, újranyomatva 1947-ben. 4 Amerikai Antropológus.

Claude E. Welch, Jr és Virginia A Leary (szerk.): Ázsiai perspektíva az emberi jogokról (Oxford: Westview Press 1990).

Sellers, Mortimer N.S.: Universal Human Rights, Moral Order in a Divided World

<http://www.religiousconsultation.org/hassan2.htm> (2015. 12. 12.)

Are human rights compatible with Islam? Riffat Hassan Phd. University of Luisville

<http://www.religiousconsultation.org/hassan2.htm> (2015.11.07.)

The eminence islam attaches to women by Harun Yahya

http://www.womaninthequran.com/articles_02.html (2015. 11. 16.)

<http://www.mfa.gov.tr/page1-the-facts.en.mfa> (2016.01.20)

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2013-0184&language=HU> (2016.01.20)

© DKE 2015

<http://www.southeast-europe.org>

Email: [dke\[at\]southeast-europe.org](mailto:dke[at]southeast-europe.org)

Figyelem! Kedves kutató! Ha erre a tanulmányunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön erről egy email-t a főszerkesztő részére a [dke\[at\]southeast-europe.org](mailto:dke[at]southeast-europe.org) címre. *A cikket a következőképpen idézze:*

Prieger Adrienn: Törökország az EU határán? *International Relations Quarterly*, Vol. 6. No.3. (2015 őszi) 10 p. Együttműködését köszönöm. *A főszerkesztő*